

СЕКЦІЯ «АУДИТ»

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМАЛЬНО-ЗМІСТОВНОГО АСПЕКТУ ПОНЯТТЯ ПОМИЛКИ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК

*Мізякіна Н.О., асистент кафедри обліку і аудиту,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

В умовах ринкової економіки, а також розвитку зовнішньоекономічних стосунків інформація, що міститься в фінансовій звітності підприємств є базою для прийняття економічних рішень для широкого кола користувачів такої звітності. Неправдива, викривлена фінансова звітність може стати причиною настання негативних, а іноді навіть фатальних наслідків для своїх користувачів. Отже, постає необхідність побудови системи своєчасного, ефективного аудиту та контролю помилок у фінансовій звітності, що виступить основним інструментом вирішення проблеми викривлення фінансової звітності.

Першочерговою задачею в цьому напрямку є визначення власне предмета пошуку, тобто самої помилки, її суті. Врахування якостей помилки, її специфіки, особливостей повинно відобразитися у відповідній класифікації помилок, що допоможе аудитору в процесі перевірки фінансової звітності, формування власного судження та аудиторського висновку.

Над встановленням сутності, тлумаченням поняття помилки у фінансовій звітності працювали як вітчизняні, так і закордонні вчені-економісти. Дослідження економічної літератури щодо тлумачень поняття помилки у фінансовій звітності дозволяє виділити їх спільні риси та визначити типове поняття зазначеного терміну. Отже, помилка – це ненавмисний пропуск інформації або надання неточної інформації у фінансовій звітності в результаті невикористання або недбалого використання достовірної інформації, яка була, або повинна була бути в наявності на момент складання фінансової звітності, що в результаті може призвести до дезорієнтації користувачів фінансової звітності.

Однак, на наш погляд, існуючі визначення потребують удосконалення з урахуванням сучасних економічних теорій та наукових концепцій. Так, не зважаючи на те, що помилкою здебільшого вважається викривлення інформації, але, при цьому, не розглядається така важлива властивість інформації, як її асиметричність згідно теорії асиметричної інформації. У зв'язку з цим, на наш погляд, помилку слід розглядати як певний ризик, тобто вірогідність настання несприятливих подій з позиції концепції ризиків. А також доцільно враховувати перенесення цього ризику на того або іншого суб'єкта економічних відносин згідно агентської теорії.

Таким чином, пропонуємо визначати помилку у фінансовій звітності як

нерівномірно розподілене відхилення інформації про фактичні операції, що разом несе у собі вірогідність настання несприятливих подій, між зацікавленими економічними суб'єктами.

Досліджуючи існуючі помилки у фінансовій звітності, вчені намагаються згрупувати їх відповідно до певних класифікаційних ознак, визначаючи види помилок. Серед найпоширеніших класифікаційних ознак можна виділити наступні: за рівнем суттєвості [1], за характером виникнення [2], за обсягом впливу [3], за характером неточності [4], за змістом [5].

Отже, для розвитку системи аудиту фінансової звітності в Україні та з урахуванням запропонованого визначення помилки, пропонуємо удосконалити існуючу класифікацію помилок шляхом введення відповідних класифікаційних ознак, зображених на рис.:

Рис. Класифікаційні ознаки помилок у фінансовій звітності

Джерело: розроблено автором

За можливістю уникнення помилки у фінансовій звітності доцільно розділити на дві групи: помилки, яких можливо було уникнути і помилки, яких не можливо було уникнути. Якщо до першої групи належать помилки, яких в результаті дотримання певних суб'єктивних умов можливо було уникнути, то друга група помилок, в основному, пов'язана з суперечностями в законодавстві та нормативно-

правових актах, що регулюють процеси ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, коли виконання одних вимог суперечать іншим.

Враховуючи те, що помилка в фінансовій звітності, в першу чергу, є відхиленням інформації щодо фактичного стану того або іншого показника звітності, природно вважати, що асиметричність інформації властива й для помилки. Тобто інформація про помилки в звітах розподіляється нерівномірно серед зацікавлених економічних суб'єктів, що свідчить про існування певної інформаційної переваги одних суб'єктів над іншими. За рівнем асиметричності інформаційного відхилення запропоновано розрізняти помилки з нульовою асиметричністю, помилки з одиничною асиметричністю та помилки з асиметричністю зі значенням між нулем та одиницею. Інформацією щодо помилок з нульовою асиметричністю володіють однаково всі зацікавлені сторони, наприклад, це може стосуватися помилок, яких не можливо уникнути. Про існування, причини, умови здійснення помилок з одиничною асиметричністю достеменно відомо одній із зацікавлених сторін економічної взаємодії, що характерно для шахрайства. Всі інші помилки відносяться до помилок з асиметричністю зі значенням між нулем та одиницею, про ці помилки користувачі фінансової звітності володіють нееквівалентною кількістю інформації.

Оцінка, врахування, управління ризиками є актуальними проблемами сьогодення. Очевидно, що помилка несе в собі певний ризик або вірогідність настання несприятливих подій для користувачів викривленої фінансової звітності. За рівнем ризику помилки можуть бути: помилками з високим ризиком настання несприятливих подій, коли негативні наслідки настануть скоріш за все; помилками з середнім ризиком настання несприятливих подій, коли негативні наслідки можливо настануть; помилками з низьким ризиком настання несприятливих подій, коли негативні наслідки не очікуються. Рівень ризику властивий конкретній помилці може залежати від розміру інформаційного відхилення, статті фінансової звітності та інших факторів. Проте рівень ризику однієї й тієї ж помилки для різних груп зацікавлених економічних суб'єктів може відрізнятися, це пов'язано з перенесенням ризику.

За характером перенесення ризику помилки поділяються на помилки, що переносять ризик на працівників підприємств, помилки, що переносять ризик на власників підприємств, та помилки, що переносять ризик на зовнішніх користувачів. Теорія агентських відносин затверджує, що ризики, як і інформація, розподіляються нерівномірно. Таким чином, визначення тієї групи зацікавлених економічних суб'єктів, що ризикує найбільше, допоможе аналізу під час аудиту.

Запропоновані поняття, класифікація помилок у фінансовій звітності сприятиме вдосконаленню теоретичних основ аудиту і контролю помилок у фінансовій звітності, а також матиме суттєвий вплив на формування судження аудитора під час аналізу показників фінансової звітності.

Список літератури:

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.apu.com.ua>.

2. Заббарова О.А. Бухгалтерская (финансовая) отчетность организации: [учеб. пособие по специальности «Бухгалт. учет, анализ и аудит»] / О.А. Заббарова. – Москва: Эксмо, 2009. – 314 с.

3. Медведев М.Ю. Общая теория учета – естественный, бухгалтерский и компьютерные методы / М.Ю. Медведев. – М.: Дело и Сервис, 2001. – 751 с.

4. Уткина С.А. Типичные ошибки в бухгалтерском учете и отчетности: Выявление и исправление / С.А. Уткина. – М.: Омега-Л, 2007. – 264 с.

5. Кулаковська Л. П. Основи аудиту / Л.П. Кулаковська – Львів: Новий світ – 2002. – 504 с.

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

*Харченко М.О., асистент кафедри обліку і аудиту,
Гривко Т.О., студент,
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»,
м. Дніпропетровськ, Україна*

В умовах переходу економіки на засади сталого розвитку екологічний аудит є важливим інструментом оцінки впливу суб'єктів господарювання на навколишнє середовище, контролю за дотримання ними вимог законодавства, підтвердження достовірності екологічних показників звітності компанії. Роль такого аудиту посилюється з впровадженням інноваційних підходів менеджменту в умовах дефіциту та зниження якості природних ресурсів, підвищення впливу екологічних показників на інвестиційну привабливість і конкурентоспроможність компаній на ринку.

Екологічні проблеми України загалом не відрізняються від відомих світових проблем: зміна клімату, зокрема ослаблення озонового рівня; забруднення атмосфери з утворенням кислотних опадів й отруйних речовин; виснаження і забруднення поверхневих вод і ґрунту; скорочення площі лісів; зниження здатності природного середовища до самоочищення і самовідновлення.

Поширення і розвиток екологічного аудиту в Україні вимагають розробки ефективної теоретико-методологічної бази, дієвих механізмів практичного застосування, що відповідають сучасним запитам бізнесу, держави, суспільства щодо екологічної безпеки довкілля, товарів і послуг.

Враховуючи актуальність вказаного вище питання, проблеми екологічного аудиту досліджували ряд вітчизняних і зарубіжних учених. Серед них, зокрема, Л. Максимів, Я. Мех, О. Михайлюк, І. Пожарицька, І. Потравний, В. Шевчук та ін. Інформаційно-аналітичне і методичне забезпечення, теоретико- економічні засади екологічного аудиту вивчали В. Базилевич, Г. Купалова та ін. Інтеграцію та розвиток екологічного аудиту в системі управління навколишнім середовищем розкрили Г. Серов, В. Сидорчук.